

Stjernen i Tjørring

- fortællingen om et
unikt byggeri

Vi ønsker at skabe en innovativ og visionær institution og skole, hvor pædagogik og arkitektur går op i en højere enhed.

(Vision for Tjørring Skole og Børnehuset Stjernen)

Ambitionerne var store, da Børnehuset Stjernen og Tjørring Skole udformede deres mange ønsker til den nye, fælles bygning. Og i dag har byggeparterne indfriet ambitionerne i et banebrydende byggeri, der giver unikke muligheder for læring og er med til at skabe en rød tråd og helhed i børnenes udvikling.

Stjernen, som rummer Tjørring Skole og Børnehuset Stjernen, er et af landets mest spændende institutionsbyggerier. De ikke færre end 9.700 etagemeter i fire plan samt store udendørs arealer med masser af aktiviteter rummer 650 børn, lige fra spædbarns- til konfirmationsalderen, og er daglig arbejdsplads for 80 lærere og pædagoger. Ligesom den nye skole og institution sammen med Nordvesthallen lige ved siden af er områdets kulturcenter om aftenen og i weekenderne. Stjernen med sine fem arme rummer:

- 2-spors skole 0.-6. klasse med plads til 390 elever.
- Modtageklasseafdeling med ca. 40 elever.
- Vuggestue for 40 børn.
- Børnehave for 150 børn.
- Fritidshjem for 120 børn i 0.-2. klasse
- Fritidshjem for 80 børn i 3.-4. klasse
- Junior ungdomsklub for børn i 4.-6. klasse

Tryk base i lærende miljø

Planlægningen af byggeriet har været længe undervejs, og i hele processen har målet været at skabe en innovativ og visionær skole, hvor arkitekternes tegninger har skullet skabe fleksible rammer for både den nutidige og den fremtidige

pædagogik og undervisning. Det har været målet at skabe en tryk base for det enkelte barn, men samtidig et lærende og legende miljø, hvor barnet får stimuleret sine sanser og får udfordret både sine allerede kendte evner og sine potentialer.

Masser af forberedelse giver resultat

Helt tilbage i 2004 begyndte Tjørring Skole og Børnehuset Stjernen at arbejde med de visioner, der otte år senere er blevet virkeliggjort i den nye fælles hverdag i den kombinerede skole og daginstitution. I mellemtiden har 70 ansatte, ledere og bestyrelsesmedlemmer fra både skole og daginstitution investeret et utal af timer på at udarbejde vision, programoplæg, byggeprogram og tilretning af vinderforslaget. Det samme har ansatte og politikere fra Herning Kommune. En arbejdsgruppe har besøgt skole- og institutionsbyggerier over hele landet – og vendte hjem meget bevidste om vigtigheden af tæt, dialog-baseret samarbejde mellem alle parter i byggeriet for at undgå de kostbare og svært oprettelige fejl, gruppens medlemmer så i andre byggerier.

-Det var spændende at se hvilken betydning, vore pædagogiske visioner ville få for den færdige bygning.

(Skoleleder Kurt Johannesen, Tjørring Skole)

Tankerne fra de mange involverede resulterede i et byggeprogram til den nye bygning på ca. 250 sider. Et tydeligt bevis på det store engagement og et brugbart resultat af at inddrage bygningens kommende brugere.

- Det store, fælles forarbejde har skabt et fantastisk ejerskab.

(Institutionsleder Anders Pyndt, Børnehuset Stjernen)

Centrale værdier i skolens og børnehuselets fælles vision er kost og bevægelse, inklusion af alle, og grøn omtanke, herunder ikke mindst muligheden for udendørs undervisning.

Efter prækvalifikationen var der fem forslag i finalefeltet. Vinderforslaget havde fanget personalets pædagogiske intentioner bedst og havde også den klart mest banebrydende nye arkitektur – endda uden at være dyrest.

Gennemtænkte rammer for fællesskaber

I en tid med meget fokus på individet ser Tjørring Skole det som sin opgave at styrke fællesskabet, at skabe fælles oplevelser og tilhørsforhold for at sikre den enkelte elev et trygt fundament i en foranderlig og uforudsigelig verden.

(Citat fra skolens værdigrundlag)

Fakta om os

Tjørring er den hurtigst voksende bydel i vækstbyen Herning.

Den tidligere Tjørring Skole var mere end 100 år gammel (fra 1907) med 185 elever – den nye Tjørring skole får plads til flere end dobbelt så mange.

Børnehuset Stjernen er det nye navn for det tidligere Tjørring Børne- og Ungdomsgård og Tjørring Børnehave.

Stjernen har fået sit navn, fordi den set ovenfra ligner en stor grøn søstjerne.

Fra start har den fem arme med plads til en senere sjette arm til udskolingen.

De fem arme bruges til:

- Vuggestue/ Modtageklasseafdeling
- Børnehave og fritidshjem
- Indskoling
- Mellemtrin
- Skolens værkstedsfløj/ Personalefaciliteter, mødelokaler og kontorer

En stjerne i landskabet

DET URBANE RUM

- Street sport
- Oplyst multibane – som kan overrises om vinteren
- Asfaltbakker og skråninger, f.eks. til skatere
- Cykelbane

BAKKER

Tættest på Stjernen er små legebakker, længst ude større bakkeformationer. Alle bakker er opbygget af udgravet jord fra byggeriet.

- Amfiteater
- Kuperet løbebane
- Kælkebakke
- Bocartbane m. pitstop og garage

SKOV

Nyplantet skov og areal til børneskov, som børnene selv planter og hvor de senere lærer om naturen.

- Shelters m. bålplads
- Gyngemiljø
- Tarzanbane
- Biotoper (minilandskaber)
- Små sportsbaner
- Boldmur
- Udekøkken

Stjernen var topscorer på alle parametre, økonomi, arkitektur og teknik, blandt de fem indbudte forslag fra prækvalifikationen. Og brugerne har allerede stort ejerskab for det færdige resultat, fordi leverandører og bygherrer bevarede en tæt dialog og et tæt samarbejde i hele byggeperioden.

- Kunden havde en holdning, men gav også spillerum til arkitekten. Det var nemt at se, hvad kunden ville.

(Arkitekt Martin Wienberg, Friis & Moltke)

Stjernen rejser sig fra det omgivende landskab. Den er lavest ud mod omgivelserne og rejser sig mod midten. Den står med hvid beton, men klare gule og grønne farver omkring de mange små og store vinduer. Og den har mos på taget. Så samtidig med at Stjernen er en integreret del af landskabet, er den alligevel en markant bygning med mod til at vise sig selv frem.

Torvet er centrum

Torvet er stedet, hvor alle kommer forbi om morgenen på vejen ud til stamklasser og faglokaler. Torvet er central for de fælles oplevelser som koncerter, teater, fællesmøder og store præsentationer. Torvet har café på første sal og er med sine trapper et oplagt hænge-ud-sted. Det er det højeste sted i Stjernen, da det går i alle fire plan lige fra kælderen op gennem stueetagen til første og anden sal. Der er store brede gallerier på alle etager, så der kan stå rigtig mange og ovenfra følge med i aktiviteterne i det store fællesrum nedenfor. Og så er her en fremragende akustik.

Fordybelse og fællesskab

I de enkelte arme er der både kroge og trapper til fordybelse, men også større auditorie lignende, men åbne rum med masser af sidde- og ståpladser til fælles instruktion og undervisning.

Gennemtænkte uderum til læring og leg

Mellem armene er der udendørs områder med hver sit tema

- Urban
- Bakker
- Skov
- Vand
- Sand
- Have

Den røde løber

"Den røde løber" er en 740 m lang sti på rødt asfalt, som omkranser Stjernens udearealer og slynger sig gennem landskabet. Den røde løber skal bruges til motion, løb, rulleskøjteløb, mooncars og cykler. Den har startstreg og markeringer for hver 100 m.

Den røde løber kan også bruges som adgang til Stjernen, for den er koblet på stisystemet fra Tjørrings boligområder. Samtidig markerer stien den grænse, hvortil børnene må færdes. Kun vuggestuen er indhegnet.

Udeliv med mening

Hvert af de seks store udearealer mellem Stjernens arme har deres helt unikke karakter med egne faciliteter og muligheder for læring og leg.

- Havde vi valgt alene med hjertet, havde vi også valgt Stjernen, så vi var glade for, at byggeriet også vandt på økonomi. Byggeriet understøtter vore pædagogiske målsætninger utrolig flot.

(Skoleleder Kurt Johannesen, Tjørring Skole)

HAVE

Et område for lugte-, føle- og smagssanserne med læring om naturens kredsløb.

- Nyttehave
- Udekøkken
- Sansebede
- Kompost
- Overdækket bålplads og snittehus
- Frugtlund

SAND

- Sandkasse
- Udekøkken
- Længdespring og højdespring
- Legepladser på sand
- Mooncar-bane
- Mindre sportsbaner i græs

VAND

Opsamlet regnvand fra Stjernens store mosklædte tag bruges både i de mange toiletter og i vandværkstedet indenfor, men også i en lang række udendørs aktiviteter med vand i centrum.

- Vandborde
- Vandlegeplads
- Spejlbassin
- Blå multibane
- Åbne vandkanaler

Stjerne godt resultat

En tæt dialog og samarbejde i alle byggeriets faser mellem bygherre og leverandører har været nøglen til det unikke resultat.

Brugere:

Foryggende at se sine idéer som byggeri

- Det var vildt spændende at se, hvordan arkitekterne ville omsætte vore pædagogiske visioner. Mange af os, der var med til at forberede byggeprogrammet, havde jo vore egne streger inde i hovedet – og flere havde faktisk forestillet sig en stjerne. Det var forrygende at se det omsat. Især var vi imponerede over, hvor godt arkitekterne havde fanget vore ønsker om udendørs undervisning. Friis & Moltke er vant til at sætte sig ind i pædagogers og læreres tanker og har her en fordel, fordi de har en pædagogisk afdeling til dén type byggerier.

- Så flot, som byggeriet er blevet, havde vi ikke i vores vildeste fantasi forestillet os, det kunne blive. Arkitekterne har fundet plads til alle vore idéer, og entreprenøren har fundet materialer indenfor budgetrammen. Også en positiv overraskelse, for vi havde regnet med at skulle prioritere vore ønsker.

(Skoleleder Kurt Johannesen, Tjørring Skole)
(Institutionsleder Anders Pyndt, Børnehuset Stjernen)

Entreprenør:

Byggeri danner skole

- Det har været et både stort og spændende projekt for os at styre igennem. Byggeriet er usædvanligt på flere måder. F.eks. har det været endnu mere nødvendigt end ellers med et meget tæt samarbejde mellem arkitekt og ingeniør for at leve op til kravene og opnå status som Lavenergi 1-byggeri. Ligesom bygherren, Herning Kommune, har lagt helt atypisk meget vægt på udenomsarealerne, så også landskabsarkitekterne er blevet involveret langt tættere i samarbejdet end ellers. Det har resulteret i meget flotte, meget spændende og meget gennemtænkte udearealer, hvor hvert felt mellem bygningens arme har sit eget tema for læring og leg.

- Vores måde at planlægge og udføre byggeriet på vil helt sikkert være interessant for mange andre kommuner, som også har planer om at opføre større skoler og institutioner i de kommende år.

(Projektchef Jesper Hjorth, JFP Byg & entreprise)

Arkitekt:

Utraditionel skole

- Vort projekt skilte sig ud som meget anderledes i konkurrencen – og vandt på det. Det er alt andet end en traditionel skole. For den har ingen bagside. Alt retter sig ind mod Stjernens centrum, som med sine forskudte gallerier er kulminationen af alle de skæve vinkler. Det centrale rum er forum for fællesskabet. En bikube, hvor livet leves og hvor børn går til og fra, et levende rum. Et bevidst indadvendt rum uden den store udsigt.

- Til gengæld har du både udsigt og kan selv komme hurtigt ud i det fri ude i de enkelte afdelinger i "armene". Her er mange små læringsrum, alle med facade ud mod det fri – mens det i et traditionelt, kompakt skolebyggeri er et problem at få lys nok ind i alle rum.

- For os er det en stor kvalitet, at brugerne oplever forskelle mellem Stjernens mange rum. I det hele taget har vi vendt vrangen ud på skolen, som derfor heller ikke har en fælles skolegård, men derimod en sekvens af forskellige gårdmiljøer.

(Arkitekt Martin Vinberg, Friis & Moltke A/S)

Landskabsarkitekt:

Tydelige ønsker og stort ejerskab fra bygherre

- Det har været inspirerende at arbejde med en bygherre og brugere, som mødte med så tydelige pædagogiske tanker, som har været så engagerede og så klare i spytet på vore mange møder. Det er vigtigt, at bygherren både har tænkt sit projekt igennem og er med i alle byggeriets faser. Vore børn kommer til at tilbringe mere og mere tid i skole og institution, så i fremtiden bliver det endnu vigtigere at skabe kvalificerede læringsmiljøer også udendørs.

- En skolegård er ikke længere bare asfalt mellem to bygninger og heller ikke bare ens legeredskaber mellem Stjernens arme. Vi har udnyttet landskabet til at skabe varierede legemuligheder til forskellige aldersgrupper af børn. Stien udenom, Den røde løber, skal skabe nysgerrighed, så børnene kan bevæge sig rundt til børn i andre afdelinger af Stjernen.

(Landskabsarkitekt Kristine Leth Juul, Møller & Grønborg)

Ingeniør:

Stor interesse for byggeriet

- Ud over at få en institution i Lavenergi-klassen 1 har bygherren haft ekstremt fokus på indeklima og luftskifte af hensyn til børnenes og personalets trivsel. Den helt store udfordring har været at skabe plads til de tekniske installationer, især de op til to m brede ventilationskanaler. Det er lykkedes, og entreprenøren, JFP, har været god til at løse de praktiske udfordringer, der opstod undervejs.

- Vi er stærke på teknikken i lavenergi-byggeri, og det var en vigtig grund til, at vi vandt opgaven. Stjernen har været en appelsin i turbanen for os, et byggeri som vi er megastolte af at have været med på og som kolleger er misundelige over. En vigtig reference, som har gjort, at vi siden har vundet andre skolebyggerier.

(Tegnesteuechef Peter Boe Hauggaard-Nielsen, Tækker Rådgivende Ingeniører A/S)

Bygherre:

Forbilledligt samarbejde

Det er med stor glæde og stolthed jeg hilser Stjernen velkommen i det kommunale fællesskab af daginstitutioner og skoler. Her er alle forudsætninger for en succes skabt. Et forbilledligt samarbejde på alle niveauer i planlægningsfasen har resulteret i en helt eventyrlig ramme om et visionært indhold. Her er udfordringer og tryk for alle børn mellem 0 og 12 år, og der er ingen tvivl om, at forældrene vil værdsætte den synergi, der ligger i det tværfaglige samarbejde. Stjernen er naturligvis et flagskib, som vi stolt vil vise frem for hele landet, men det er ikke mindst børnenes være- og lærested.

(Sven Nørgård, Centerchef)

Vi er blevet grønnere end nogensinde

Stjernen er det foreløbige højdepunkt for Tjørring Skole og Børnehuset Stjernen, som i årevis har arbejdet for grøn bæredygtighed. Børnene lærer at spare på energien og passe på miljøet - ved at se, hvordan det bliver praktiseret på deres egen skole og institution.

Tjørring Skole og Børnehuset Stjernen bor i en af Danmarks første institutioner i lavenergiklasse 1. Den store bygning bruger højst halvt så meget energi som lige så store offentlige institutioner. Målet er nået ved hjælp af 60 m² solvarmepaneller til produktion af brugsvand og et markant solcelleanlæg på 530 m², som kan producere hele 71.000 kWh el. Desuden er bygningen udstyret med et varmegenindvindingsanlæg. Allerede udefra lægger du mærke til det grønne tag af mos. Mosset holder på en stor del regnvand, som derfor ikke belaster området kloakker. Mosset er også med til at isolere den store bygning og til at holde temperaturen nede på behageligt niveau øverst i bygningen om sommeren.

Hænderne i vandet og et kig på taget - læring lige udenfor døren

Samtidig lærer eleverne om både solceller og mostag på deres egen skole, ligesom de får lov at lege med det overskydende regnvand fra mostaget i de udendørs bassiner, hvor de også har mulighed for at konstruere dæmninger.

Grøn hæder allerede før åbningen

Allerede før åbningen blev Stjernen hædret af Herning Kommune og Klimanetværk Herning for bygningens bidrag til vor fælles CO₂-reduktion og arbejde for at bremse de globale klimaændringer. Desuden modtog den tidligere Tjørring Skole i marts 2012 for sjette år i træk Fri-luftsrådets grønne flag for sin vedholdende undervisning i naturen og menneskers påvirkning af den, ligesom Børnehuset Stjernen har fået det grønne Spire-flag for samme indsats blandt landets daginstitutioner.

Grønne udeområder til læring og leg

Stjernen ligger tæt på attraktiv natur og gør brug af sine egne store grønne udeområder. Felterne mellem Stjernens arme rummer masser af faciliteter til både organiseret og fri leg med sved på panden. Stjernen ligger i udkanten af et stort nybyggerområde med skoven og Høling Sø som attraktive nærområder. Naturen kan bruges til både læring og leg - og give eleverne ejerskab til nærmiljøet, så de lærer at passe på både de mange legeredskaber, udearealerne og den omgivende natur.

Økologisk madordning

Børnehuset Stjernen har eget industri-køkken, hvorfra der tilbydes økologisk madordning. Det har forældrene valgt, og også skoleeleverne vil kunne tilmelde sig ordningen. Madordningen tager hensyn til både kræse og allergiske børn samt religion. Det er målet at bruge årstidens frugt og grønt fra lokale producenter med lærende besøg hos de gårde og gartnerier, der leverer maden. Børnene får hjemmebagt brød - og vigtig læring ved at dække bord, servere og rydde op. De lærer om hygiejne, madlavning, samtale og hygge omkring måltiderne, ligesom pædagogerne altid spiser med som vigtige voksne rollemodeller. Sund kost forebygger sygdomme, grundlægger sunde vaner og hjælper børnene til et godt helbred. Maden giver energi til aktivitet, bedre koncentration, færre konflikter og bedre trivsel.

Endnu bedre rammer for kroppe i bevægelse og hjerner i udvikling

Bevægelse er både mål og middel for pædagogikken hos både Tjørring Skole og Børnehuset Stjernen. Sunde børn er et mål i sig selv, men bevægelse skaber også glade børn med selvtillid, som er klar til at lære.

Tjørring Skole har længe været nøglepillere i Herning Kommunes sundhedsprojekt, Ta' pulsen, for skoleelever i indskolingen og på mellemtrinnet og Børnehuset Stjernen er en idrætsinstitution. Med den nye bygning har skole og institution fået optimale muligheder for at forfølge og udvikle dette spor yderligere. Alle rum, både store og små, er tænkt til bevægelse. Og udenfor er der både multibaner, BMX- og gokartbane, Tarzanbaner og meget andet.

Bygningen skal være et kreativt, komplekst system, som på den ene side kan give den nødvendige tryghed og stabilitet og på den anden side rumme det uforudsigelige, der kan pirre og stimulere sanserne.

(Citat fra visionen for Stjernen)

Pædagogisk idræt

Fysisk aktivitet udvikler børns kreativitet, glæde ved at bevæge sig, sprog, evner til social omgang med hinanden og med voksne, deres etik, moral og evne til at handle. Derfor arbejdes der med pædagogisk idræt, som styrker børnenes kroppe, knogler og hjerner. Pædagogisk idræt giver styrke og kondition, større selvtillid, bedre psykisk velbefindende og udvikling og større indlæringssevne. Pædagogisk idræt sætter fokus på bevægelse, idræt og sundhed gennem leg og læring.

Fra de er helt små skal børnene vænnes til at være fysisk aktive og bevare glæden ved bevægelse og fysisk aktivitet helt livet.

Børnehuset Stjernens pædagogiske grundsyn

Leg er børnenes vigtigste aktivitet. Gennem deres leg oplever og erobrer børn deres omverden, og gennem legen erfarer børnene sig selv og hinanden. Leg udvikler børns fantasi, kreativitet, tolerance og evne til at sætte egne grænser men samtidig indordne sig under fælles, demokratiske spilleregler.

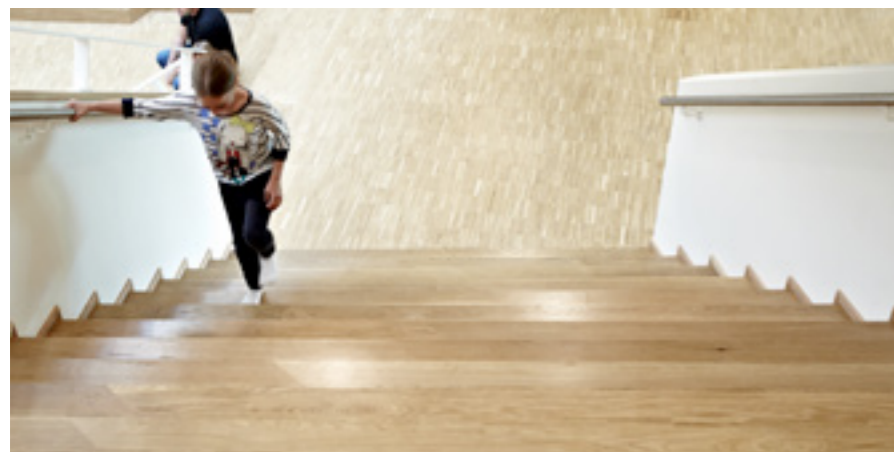
Undervisning inde og ude

De nye rammer giver nye unikke muligheder for undervisning på Tjørring skole. Niveauforskelle i bygningen, store åbne arealer og generelt god plads samt brede vindueskarme og hemse i alle klasse-lokaler giver mulighed for flere læringsmetoder. For at minimere den stillesiddende undervisning inddrages bevægelse i de enkelte fag. I matematik kan det f.eks. være at inddrage opmåling af lokaler, tælle skridt og beregne energiforbrug ved at gå på trapper. Samspelet mellem inde og ude er også tænkt ind i undervisningen – og derfor også i bygningens arkitektur. De store vinduesfacader åbner læringsrummet, så en lærer fra klasselokalet kan holde visuel kontakt med elever, der løser opgaver ude. Udearealerne er indrettet med læring for øje. F.eks. bassiner og kanaler samt tal på fliserne, der med ærteposer og kegler kan bruges i matematikundervisningen.

Trygge børn i stor bygning

I Stjernen kan børnene opleve tryghed og sammenhæng. For de kan være tilknyttede lige fra vuggestuealderen til 6. klasse. Alt efter alder har børnene deres egne hjemmeområder i Stjernen med plads til fordybelse for små grupper og for den enkelte. Men der er også rum til store fælles oplevelser.

Selv om Stjernen er stor, er den indrettet til fællesskab og tryghed. Her er nemlig masser af muligheder for at bevæge sig på tværs af aldersgrænserne. Man kommer hurtigt op og ned, på langs og tværs i enkelte afdelinger. Det sker via de mange trapper og nemme overgange mellem rummene på samme plan. Men samtidig har børnene deres egen trygge base. De går i skole i en fløj med jævnaldrende. De har eget klasselokale. Og de har muligheden for at undgå at skifte institution i deres børneliv. For Stjernen rummer alle fra det yngste vuggestuebarn til 6. klasses eleven.

*- Når først børnene lærer huset af kende, får de en god helhedsoplevelse. Udefra kan de se ind i de andre afdelinger til det liv, der udspiller sig herinde.
-Selv om huset er stort, venter vi også, at de små og de store hurtigt vænner sig til at omgås hinanden. Ikke kun har de små gavn af de store som nogen at se op til. De store har også godt af at give de små en hånd. Det styrker deres ansvarlighed.*

(Institutionsleder Anders Pyndt, Børnehuset Stjernen)

Fælles indgang

Stjernens store, centrale torv op gennem fire etager bliver den pulserende markeds-

plads i den store bygning. Stedet, hvor alle får fornemmelsen af stedets puls og af aktiviteterne den givne dag. Det er også her, forældre og personale mødes, træffer aftaler og netværker – til gavn for dem selv, deres børn og hele samværet i bydelen.

Indesko til alle

De mindre børn har egne garderober med knag, hylde og skuffe, og de ældste elever har egne garderobeskabe, som de kan låse af. De gode faciliteter danner også rammen for reglen om, at alle går med indesko.

-Vi har unikke udeområder med muligheder for tematisk leg og læring. Men vi vil gerne undgå for meget jord og sand indendøre. Samtidig vil vi gerne, at alle tager ansvar for, at den flotte bygning bliver ved at tage sig godt ud og holder længe. Derfor tager alle deres udesko af, når de når frem til deres respektive afdelinger. Derfra skifter man til indesko.
(Skoleleder Kurt Johannesen, Tjørring Skole)

Kolleger på tværs af professioner

Stjernens arkitektur bygger på visionen om tæt samarbejde mellem lærere og pædagoger med barnet i centrum. Der er fælles personalerum på førstesalen i den ene af Stjernens fem arme. Her vil pædagoger og lærere naturligt mødes i pauser og til møder.

Stjernen bliver til

FAKTA OM BYGGERIET

INDHOLD:
TJØRRING SKOLE &
BØRNEHUSET STJERNEN
Omfang: 9.700 etagemeter
Bygherre: Herning Kommune
Entreprenør: JFP A/S
Arkitekt: Friis & Moltke A/S
Ingeniør:
Tækker Rådgivende Ingeniører A/S
Landskabsarkitekt:
Møller & Grønborg
Opført: 2010 - august 2012

Produceret med hjælp fra

